

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Blekinge, Kristianopels sn, Avaskär**Ansvarig institution:** UV Syd**Ansvarig för undersökningen:** Leifh Stenholm**Ekonomiskt kartblad:****Lst:s dnr:** –**Eget dnr:** –**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:**

Landskap	Blekinge
Socken/Stad	Kristianopel
Fornlämningsnummer	
Fastighet/kvarter	Avaskär
Fornlämningstyp	Kyrkogård, bebyggelseämningar.
Undersökningsår	1977
Typ av undersökning	Slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, manus (handskrivet, ofullständigt), foto, fältritningar, renritningar, fynd
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Medeltid

2007-07-20

Resultaten har publicerats i:

Stroh, O. 1972. Avaskär, spår av en försvunnen stad. Blekingeboken 1972.

Arkeologi i Sverige 1977. Riksantikvarieämbetet, Stockholm.

Stenholm, L. 1978. Avaskär och 1977 års undersökningar. Blekingeboken 1978.

Stenholm, L. 1983. Avaskär/Kristianopel. Medeltidsstaden nr 51. Riksantikvarieämbetet, Stockholm.

Sammanställt av, namn och datum

Janis Runcis

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Under året 1977 genomfördes i två etapper en undersökning av en senmedeltida kyrkogård samt samtida bebyggelse lämningar i anslutning till denna. Anledning till åtgärden var en utvidgning av den befintliga kyrkogården. En provundersökning hade då utförts sju år tidigare. Lämningarna befann sig i Kristianopels socken, Avaskärs gamla stadsområde i östligaste Blekinge, strax söder om den gamla riksgården mellan Danmark och Sverige. Området, där den senmedeltida lätt befästa köpstaden Avaskär varit belägen innan den miste sina stadsrättigheter till Kristianopel på 1600-talet, utgjordes vid undersökningstillfället av odlad mark. Den lilla kustnära staden låg då på ett näs som omgavs av långgrunt vatten och sankmarker. Det tidigaste skriftliga belägget lär vara från år 1350. Av den medeltida stadskyrkan i vars anslutning kyrkogården låg finns idag inga spår synliga ovan mark. Dess ungefärliga läge är dock känt utifrån äldre kartmaterial och nedtecknade uppgifter.

Vid undersökningen 6500 kvadratmeterstora området påträffades under ca 0,3 m tjocka ploglagret 135 senmedeltida och möjligen också yngre gravar. Dateringen är preliminär. De avlidna var begravda både med och utan tråkista. I många gravar hittades textilfragment, knappar och andra dräkt detaljer. Utgrävaren tolkar dessa som rester från de dödas gångkläder. Den senmedeltida begravningsseden innebar att den döda placerades utsträckt i ryggläge med huvudet i väster. Forskningen har också utifrån andra material tyckt sig urskilja en viss kronologisk mönsterbundenhet i variationen av de gravlagdas armställningar. Grävresultaten från Avaskär visar en större variationsvidd och avvikelser från gängse gravseder med avseende på den normativa omsorgen vid hanteringen av de avlidna. Den så gott som totala frånvaron av barngravar är också anmärkningsvärd med tanke på den generellt höga barndödligheten under medeltid. Utgrävaren antyder försiktigt att dessa faktorer sammantaget med Avaskärs geografiska utsatthet vid de dansk-svenska gränskonflikterna gör att det inte kan uteslutas att kyrkogården hyst en avskild del för krigsfolk som underförstått har omkommit i de många och återkommande orostiderna som präglade denna bygd.

Grävresultaten visade också på flera mer eller mindre välbevarade bebyggelse lämningar, bl.a. stolphål, överplöjda sällstensrader och trampade lergolv. Där fanns också en stenkällare, ca 4,6x5 m stor och 1,2 m djup. Väggarna var uppförda i kallmursteknik och golvet kullerstensbelagt. Ett brandlager ovanpå kullerstenen tyder på ett nedrasat trägolv från markvåningen. I brandlagret hittades silvermynt, ljusstakar och keramik. Källaren hade sedermera fyllts igen med avfallsmaterial som krossad keramik och djurben. En annan anläggningsform som särskilt förtjänar att nämnas är de så kallad "lerbottarna" som påträffades i ett mindre antal, ibland genomgrävda av gravar. Lerbottnar är trågformade nedgrävningar klädda med tunna lerlager, ibland i flera skikt. Anläggningstypen är vanlig främst i Skånes kusttrakter på orter där det finns klara belägg för att fisket, då främst det organiserade sillfisket, utgjort den ekonomiska basen. Anläggningarna tillhör en äldre fas av medeltiden, huvudsakligen 1100- och 1200-talen och anses ha utgjort grunden för de skånska marknaderna som reglerade handeln. I vilken utsträckning de bidragit till senare stadsbildningar är oklart men sambanden låter sig anas mer eller mindre tydligt på vissa håll i materialet.

Fyndmängden från undersökningen är anmärkningsvärd, inte mindre än 1,5 ton, däribland mycket djurben, keramik, redskap och verktyg. Vidare hittades ett förgyllt tennkrucifix, dräkt detaljer samt 90 mynt från Tyskland, Danmark och Sverige med en kronologisk spännvidd från tidigt 1300-tal och in i början av 1600-tal.

Kommentar: Materialet är av den digniteten att en vidare bearbetning känns angelägen, inte minst vad gäller det homogena kyrkogårdsmaterialet. En noggrann osteologisk analys skulle kunna tillföra mycket information om levnadsvillkoren i en mindre, befäst gränsstad men med avgörande betydelse för bildandet av en ny geopolitisk karta i regionen. Kanske utgör kyrkogårdsmaterialet en samlad bild av Avaskärs tragiska historia under det nordiska sjuårskriget mellan 1563 och 1570. Då bränns staden ned av den svenska hären, intas, återtas av danskarna, intas igen och befästs på kunglig befallning för att sedan brandskattas vid reträtten och åter hamna under danskt styre. Det övriga fyndmaterialet från Avaskär med sin sammansättning och sitt omfång kan i detta fall väsentligt bidra till att belysa andra aspekter av det vardagliga livet såsom social struktur, externa kontakter, ekonomi och privata konsumtionsmönster.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Istaby 14:1, Mjällby sn, Blekinge**Lst:s dnr:** 11391-1793-77**Ansvarig institution:** Raä UV-syd**Eget dnr:****Ansvarig för undersökningen:** K-A Björkquist/Th. Persson**Fynd:** Ja Nej **Ekonomiskt kartblad:** 3E 2 f Mjällby SO**Lägeskoordinater:** X6210745 Y1428520

Landskap	Blekinge
Socken/Stad	Mjällby
Fornlämningsnummer	Ej registrerad i FMIS
Fastighet/kvarter	Istaby 14:1
Fornlämningstyp	Boplats/ fossil åker/gravfält
Undersökningsår	1976-78
Typ av undersökning	slutundersökning av del av fornlämning
Dokumentationsmaterial	För undersökningsområdet finns schaktplaner i skala 1:50, plan- och sektioneritningar över samtliga anläggningar i skala 1:20; fotodokumentation i S/V och dia; fosfatkarta över angränsande terräng; fyndtabeller; beskrivningar över föremål av metall och keramik; föremålsteckningar i skala 1:1 ; bendetermination för delar av gravmaterialet
Materiallista bifogas	Fyndmaterialet omfattar ca 15 000 enheter om 1-200 artefakter vardera. Listor finns ej för hela materialet - se ovan.
Fyndlista bifogas	se under Dokumentationsmaterial-
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Fastighetskartan
Datering	TN/SN/Brå/Äjää

2007-07-20

Resultaten har publicerats i:

Blekingeboken 1977; Ale. Historisk tidskrift för Skåneland 1979:2; Keramik i

Sydsverige. Malmö 2002

Sammanställt av, namn och datum

1:e antikvarie Thomas Persson 2005-03-13

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Inom fastigheten Istaby 14:1 framkom 1974 i samband med jordbruksarbete tidigare okända fornlämningar. Blekinge museum genomförde 1975 en arkeologisk undersökning på platsen, vilken indikerade ett omfattande fornlämningskomplex från främst bronsålder och äldre järnålder. Då de ytligt liggande fornlämningarna bedömdes löpa stor risk att förstöras genom jordbruksarbetet planerades en mera omfattande undersökning.

Denna genomfördes under sammanlagt 15 månader under perioden 1976-78. Undersökningen gavs formen av arbetsmarknadsprojekt och finansierades av länsarbetsnämnden i Karlskrona. UV-syd svarade för genomförandet med antikvarierna K-A Björkquist och Th Persson som platsledare.

Undersökningsområdet är beläget på åkermark strax sydost om den nuvarande bybebyggelsen i Istaby. Topografin utgörs av en till stora del sandstäckta moränplatå, som på tre sidor avgränsas av låglänt, tidigare sank mark, på den fjärde av en markerad höjdrygg med berg i dagen. På den sålunda avgränsade platån finns inom en ca 75 000 m stor yta mer eller mindre påtagliga spår efter förhistorisk verksamhet i form av skörbränd sten, spridda fynd av flinta, keramik och slagg samt förhöjda fosfatvärden.

Den arkeologiska undersökningen omfattade en yta om ca 2 900 m med ställvis bevarade kulturlager samt drygt 1 000 anläggningar av varierande slag och ålder. Ett flertal förhistoriska perioder är representerade. Från tidigneolitikum finns sparsamma boplatzlämningar samt minst en grav. Från senneolitikum finns ythuggna pilspetsar och dolkfragment samt ett skifferhänge. Omfattande boplatzlämningar från bronsålder med minst fem långhus - klinehus med risflätade, stolpburna väggar - påträffades. Det största huset var 25x6 m st, (Ö-V). Ställvis fanns bevarade kulturlager. Bland fynden märks keramik, slagg, vävtyngder, sländtrissor m m. Boplatsten har, sannolikt under förromersk järnålder, övergivits och lagts ut till åker, indikerad av ett ruttmönster av välbevarade årderspar. På platsen med boplatzlämningarna och den forntida åkern anlades med början omkring Kr f ett gravfält med flacka runda stensättningar. Stentäcket har skyddat de underliggande lämningarna från att förstöras av sentida bortodling. Sammanlagt undersöktes ett 80-tal gravar. 51 av dessa var jordfästningsgravar. Gravarnas utformning är påfallande enhetlig. Fem gravschakt var orienterade i Ö-V eller ÖNÖ-VSV, de övriga alla i N-S. Den döde vilade på rygg med huvudet i Ö resp. N. Spår efter stockkistor fanns i flertalet gravar. Också gravgåvornas placering och sammansättning är återkommande. Vid huvudänden stod ett lerkärl, i något fall två. I anslutning till kärlet fanns oftast en kniv. I gravarna fanns ofta även hartttätningen till ett svepkärl. I 12 gravar låg i kärlet läderkniv och syl. Några gravar skiljer sig markant från de övriga. Bland dessa märks en dubbelgrav. Gravgåvorna utgjordes av sköld, spjut och kniv samt ett meanderorerat lerkärl. En kvinnograv med tre bronsfibulor med inläggningar i guld och silver, en kedja av guldfolierade pärlor samt en dräktnål av silver bör vidare nämnas. Slutligen kan en mansgrav med ett eneggat kortsvärd med delvis bevarad skida av trä noteras. Brandgravarna, som fanns i direkt anslutning till skelettgravarna, har en mera varierad utformning. Såväl urnegravar, som benlager och brandgropar framkom.

Bland gravfynden märks inte minst keramiken. Lerkärlen är av påfallande hög kvalitet och med en rikt varierad formgivning. Sex kärl har ristad meanderornamentik, ett par med vinkelband samt enklare linjeorning. I materialet finns vidare ett par fotbägare, som röjer tydligt släktsskap med samtida silverbägare.

Skelettmateriellt var genomgående ytterst fragmentatiskt bevarat. En könsbestämning får därför till stor del byggas på en analys av gravgåvornas sammansättning. Utgående från gravschaktens storlek kan däremot barngravarna urskiljas. Närmare hälften av de 51 undersökta skelettgravarna är barngravar.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Bl. Mjällby sn, Lörby 3:2, RAÄ 7, 9**Ansvarig institution:** Uv**Ansvarig för undersökningen:** Bengt Jacobsson**Ekonomiskt kartblad:** 3E 3g**Lst:s dnr:** 11.391.1104-77**Eget dnr:****Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** X6217850 Y1432380

Landskap	Bl
Socken/Stad	Mjällby
Fornlämningsnummer	2, 7
Fastighet/kvarter	Lörby 3:2
Fornlämningstyp	Fossila odlingspår-stensträngar, stensättning
Undersökningsår	1977-1978
Typ av undersökning	Förundersökning, delundersökning
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, fältritningar, anläggningsbeskrivningar, kartor
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	-
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Järnålder?
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1977, 1978	
Sammanställt av, namn och datum Björn Wickman 2005-02-28	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Undersökning av fossilt åkersystem och en stensättning vid Lörby i Mjällby sn. i Blekinge.

Med anledning av utökad täktverksamhet inom fastigheten Lörby 3:2 karterades och undersöktes delar av ett fossilt odlingsystem samt undersöktes och borttogs en stensättning.

Uppdragsgivare var BPA Byggproduktion AB.

Under år 1977 utfördes en kartering av det fossila odlingsystemet (RAÄ 9) samt undersöktes och borttogs en fyndtom stensättning (RAÄ 7). År 1978 genomfördes en närmare undersökning av stensträngarna och bandparcellerna genom att ett antal vinkelräta schakt utlades.

Totalt undersöktes en yta av 150 m². Den karterade ytan omfattar ca 10000 m².

Undersökningsområdet var beläget i skogsmark i ett låglänt strandnära odlingslandskap omedelbart öster om byn Lörbyskog, ca 500 m innanför havsstranden och 10 m ö h. Inom området pågick sedan tidigare täktverksamhet.

Det fossila odlingsystemet utgjordes av ca 24 st parallella stensträngar som begränsade bandparceller av 5-16 m bredd. Stensträngarna nådde en höjd av upp till 0,25 m samt en bredd av 1,0-1,5 m och var orienterade i öst-västlig riktning. De utgjordes av 0,1-0,4 m stora, numera utrasade stenar. De större stenarna var placerade centralt, de mindre utåt kanterna. Stensträngarnas begränsning i öster och väster var otydlig. De utbreder sig utanför själva undersökningsområdet i norr. I väst har stensträngarna skadats av den pågående grustäktsverksamheten samt sentida odlingsverksamhet. I öster kunde stensträngssystemet delvis följas över krönet av den i nord-sydlig riktning löpande litorinavallen. Strängarna täckte ett område av ca 150x175 m vilket motsvarar exploateringsområdet.

För att fastställa odlingsparcellernas och stensträngssystemets karaktär anlades ett antal tvärgående schakt. På flera ställen framkom välbevarade partier av såväl stensträngar som terrasser, men till stora delar var området förstört. En hårdgrop, ca 1,6 m i diam och 0,6 m djup framkom under en av stensträngarna.

Inför utvidgningen av täkten undersöktes och borttogs också en stensättning, RAÄ 7, som var belägen inom undersökningsområdet. Anläggningen var ca 5 m i diam. och svåravgränsad. Den utgjordes av 0,1-0,4 m stora, tätt lagda stenar i 1-2 skikt ovanpå en förhöjning i markytan. Fyllningen utgjordes av grått humusblandat grus. Anläggningen vilade på gult sterilt grus med inslag av sten. Inga fynd påträffades och det får anses som osäkert om anläggningen utgjort en fornlämning.

Varken stensträngarna eller stensättningen har daterats. Inga fynd tillvaratogs.